

УДК 657.47

ВИТРАТИ НА ВИРОБНИЦТВО ПІДПРИЄМСТВ ТЕПЛОВОГО ГОСПОДАРСТВА: ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДЛЯ ЦІЛЕЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Усатенко О.В., к.е.н.

Нікітіна О.Б., к.е.н.

ДВНЗ «Національний гірничий університет»

У статті зроблено дослідження особливостей витрат підприємств теплового господарства. За результатами було надано більш повне визначення поняття «витрати» та визначено оптимальний варіант класифікації виробничих витрат з врахуванням галузевих особливостей, що дозволить отримувати найбільш повну інформацію для цілей бухгалтерського обліку, ухвалювати раціонально обґрунтовані управлінські рішення. Та буде сприяти підвищенню ефективності механізму управління витратами.

Ключові слова: витрати, державне регулювання, дотації, класифікація, комунальні послуги, собівартість, соціальна галузь, структура витрат, теплове господарство, фінансове становище.

In this article investigation of the peculiarities of expenses at a thermal enterprise was done in this article. According to the results a more complete definition of the term «costs» was given and the best way of production costs classification with regard to industry features was determined. All these will allow getting the most complete information for accounting purposes, to make rational informed management decisions and to enhance the effectiveness of cost management.

Keywords: costs, state regulation, subsidies, classification, utilities, cost, social sector, structure of cost, thermal economy, financial situation.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково – практичними завданнями. Житлове – комунальне господарство (ЖКХ) – це важлива соціальна галузь України, яка забезпечує підприємства, установи, організації та населення необхідними житлово – комунальними послугами. Але зараз, підприємства ЖКХ в Україні є найбільш відсталою галуззю економіки з незадовільним фінансовим становищем. Вирішальне значення для обчислення кінцевого фінансового результату та ефективності діяльності підприємства має визначення витрат на

© Усатенко О.В., Нікітіна О.Б., 2012

виробництво і собівартості продукції (робіт, послуг), їх класифікація та правильність їх відображення в обліку. Ці проблеми актуальні і для однієї із важливих підгалузей ЖКХ – теплового господарства, яка є збитковою та отримує дотації з бюджету. Необхідно надати більш ширше визначення поняття «витрати», класифікувати їх для правильності відображення їх в обліку з урахуванням специфіки діяльності теплового господарства.

Аналіз останніх наукових досліджень. На сьогоднішній день в Україні питаннями визначення особливості витрат підприємств теплового господарства науковці майже не займалися. Однак, окремі розробки щодо вдосконалення методики розрахунку витрат на послуги є в працях Дубаса А.О.[1], недоліки нормативної бази з обліку витрат на підприємствах і організаціях житлово – комунального господарства наведено в працях Майданевича П.М, окремі розробки щодо оптимізації витрат на підприємствах житлово – комунального комплексу наведено в працях В.Полуянова , К.Щеглова [3]. Також існують нормативні документи [4,5], які затверджено наказами Міністерства з питань житлово – комунального господарства та Державного комітету України з будівництва та архітектури. Однак вони носять формальний та декларативний характер та не дають визначення «витрат» з урахуванням специфіки теплового господарства.

Метою роботи є проведення аналізу витрат підприємства теплового господарства для того, щоб надати більш повне визначення поняття «витрати» з урахуванням специфіки діяльності підприємства теплового господарства, зробити їх класифікацію для правильності відображення витрат в обліку. Це допоможе знайти підприємству резерви для зниження витрат до раціонального рівня, що дозволить домагатися росту економічної ефективності діяльності.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- провести аналіз існуючих визначень поняття «витрати» та доповнити його з урахуванням специфіки діяльності теплових господарств;
- підібрати найбільш оптимальний варіант класифікації витрат підприємства теплового господарства.

Викладення основного матеріалу дослідження. Підприємства усіх галузей діяльності облік витрат ведуть згідно з П(С)БО 16 «Витрати»

[6]. Цей нормативний документ дає таке визначення поняття «витрати»:

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, що призводять до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу між власниками). Однак, витрати підприємств теплового господарства мають деякі особливості, які наведено на рис. 1

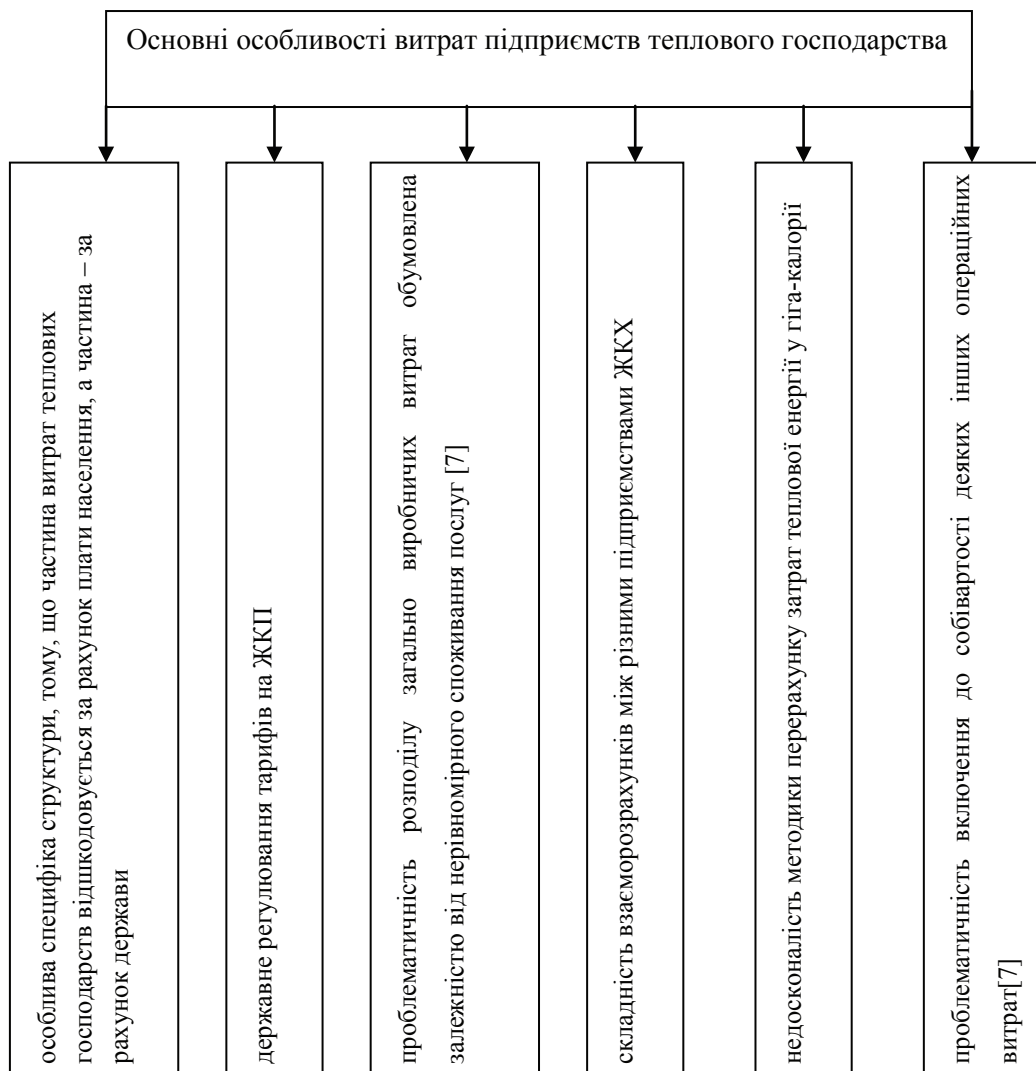

Рис. 1. Основні особливості витрат підприємств теплового господарства

З урахуванням особливостей витрат, їх визначення для підприємств теплового господарства можна подати в такому вигляді: витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які зв’язані з використанням у технологічному процесі виконання робіт (надання послуг) природних ресурсів, сировини, матеріалів, палива, енергії, основних виробничих фондів, інструменту, інвентарю, трудових і фінансових ресурсів, а також інших витрат на виробництво і збут, включаючи встановлені державою як обов’язкові відрахування

податки і платежі, що призводять до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу між власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені з дотриманням принципу відповідності.

Таке розширене поняття «витрат» надасть підприємствам теплового господарства можливість здійснювати облік витрат більш точніше.

Структура витрат теплових господарств в різних областях країни не однакова, майже в межах одного міста, але в різних районах вона може бути різною. Це залежить від факторів, які на неї впливають: територія та місцезнаходження району, компактність та поверховість будинків, технічна оснащеність.

Витрати підприємства можна класифікувати за різними ознаками. Класифікація витрат потрібна для визначення вартості продукції та відповідно для ціноутворення; для визначення собівартості продукції, тобто локальних затрат. Особливе значення класифікації затрат в управлінні ними і перш за все для здійснення калькуляції собівартості продукції для різних потреб управління. Оскільки собівартість продукції, як синтетичний показник формулюється із різних витрат, процесу обліку передуює дослідження змісту саме цих витрат. Для цього, передусім, проводиться упорядкування, класифікація витрат на виробництво. Залежно від призначення існують різні ознаки, за якими проводиться класифікація витрат на виробництво продукції. Насамперед здійснюється групування витрат за економічними елементами і статтями калькуляцій. В основу групування витрат за економічними елементами покладений економічний зміст тих чи інших витрат, незалежно від місця їх виникнення і призначення. Елементи витрат повинні бути економічно однорідними. Класифікація витрат за елементами має такий склад [8]:

- матеріальні витрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація;
- інші витрати.

Така класифікація витрат за економічними елементами відображає витрати підприємства, що пов'язані з виробництвом продукції, тому її ще називають кошторисом затрат на виробництво. Ця класифікація до-

зволить підприємствам теплового господарства:

- надати оцінку характеру виробництва;
- обчислити чисту собівартість продукції;
- визначити структуру витрат на виробництво за певний період і в динаміці, що дозволить оцінити структурні зміни затрат;
- виявити резерви подальшого зниження витрат на виробництво продукції.

Підприємства теплового господарства до матеріальних витрат, крім типових прямих витрат, включають:

- витрати на воду, що використовується для заповнення теплових мереж, підживлення котлоагрегатів, промивку фільтрів при хімічній воді, а також на господарські потреби в межах діючих нормативів;
- вартість холодної води, що використовується для подачі в систему гарячого водопостачання (тільки при наявності відкритої системи підігріву води для гарячого водопостачання).
- втрати тепла в системах подачі і розподілу в межах норм [9];
- витрати на матеріали для підготовки технологічного процесу (сіль, сульфовугілля, хімреактиви тощо) відповідно до норм витрат, обсягів виробництва і цін на матеріали;
- витрати на всі види палива відповідно до норм, розроблених на підставі відповідної технічної документації та цін на паливо.

Витрати на оплату праці, які враховуються в тарифах на виробництво теплової енергії - це сукупність елементу «витрати на оплату праці» в повній собівартості структури відповідних тарифів (у прямих та загальновиробничих витратах виробничої собівартості, адміністративних витратах і витратах на збут), що визначається відповідно до Закону України «Про оплату праці» [10] та в межах, установлених Податковим кодексом України [11], у складі основної заробітної плати, додаткової заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат.

Відрахування на соціальні заходи - визначається на підставі норм відповідних відрахувань, визначених законодавством, та обсягу витрат на оплату праці.

До такого елемента витрат, як амортизація, відноситься амортизація основних засобів, інших необоротних матеріальних і нематеріальних

активів загально виробничого (цехового, дільничного) призначення, розрахована відповідно до вимог Податкового кодексу України [11].

До інших витрат включаються усі витрати, які прямо відносяться до вироблення та транспортування тепла споживачам на : опалення, вентиляцію будівель, технологічні процеси, гаряче водопостачання: . витрати на оплату послуг банківським установам за приймання платежів від населення, відшкодування витрат житловим організаціям по централізованому збору платежів від населення, витрати на утримання територій санітарних зон охорони.

Аналізуючи структуру собівартості послуг теплових підприємств можливо зробити висновок, що співвідношення окремих елементів собівартості до загальної суми витрат на різних підприємствах теплопостачання не однакова. У цілому для цієї галузі характерна висока питома вага матеріальних витрат близько і невелика питома вага витрат на оплату праці.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок в даному напрямі. Правильність та чіткість побудови бухгалтерського обліку витрат з урахування специфіки діяльності підприємства підвищує роль обліку як основного засобу одержання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попереджень ризику у виробничо-господарській діяльності підприємств, у системі оподаткування, у складанні фінансової звітності. Запропоноване розширене поняття «витрат», з урахуванням специфіки діяльності цієї галузі, надасть підприємствам теплового господарства можливість здійснювати облік витрат більш точно.

Майже на кожному підприємстві існують резерви для зниження витрат до раціонального рівня, що дозволить домагатися росту економічної ефективності діяльності підприємства. Пошук цих резервів дуже важлив для підприємств теплового господарства, які є збитковими та дотуються з бюджету. Для цього потрібен суворий контроль процесу виробництва, його облік та виявлення факторів, які впливають на сам процес виробництва і витрати, які необхідні для його здійснення. Тому для кожного підприємства теплового господарства важливий поглиблений аналіз витрат і ефективне управління ними, це досягається визначенням оптимального варіанту класифікації виробничих витрат підприємств

теплового господарства з врахуванням галузевих особливостей, що дозволить отримувати найбільш повну інформацію для ухвалення правильних, раціонально обґрунтованих управлінських рішень та сприяти підвищенню ефективності механізму управління витратами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дубас А.О. Вдосконалення методики розрахунку витрат на послуги водопроводно – каналізаційного господарства/ А.О. Дубас// Інноваційна економіка. – 2012. – № 30. – С.124 – 127
2. Полуянов В. Реформа жилищно – комунального господарства в світлі теорії економічних систем Гэлбрейта В. Полуянов, К.Щеглов // Економіст. – 2004. - №4. – С.48-53
3. Наказ Міністерства з питань житлово – комунального господарства України «Про затвердження Порядку розрахунку нормативних витрат електроенергії підприємствами теплоенергетики при виробництві, транспортуванні та постачанні (розподілі) теплової енергії» від 02.02.09№ 12: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0172-09>
4. Наказ Держбуду України «Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг)на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства» від 06.03.02№ 4[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uazakon.com/documents/date_7d/pg_ihwoa/pg3.htm
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”. Затверджено наказом Міністерства фінансів України №318 від 31.12.1999 р., зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
6. Гура Н.О. Облік видів економічної діяльності: Навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – 541 с
7. Грабовецький Б. Економічний аналіз Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2009. - 256 с
8. Норми та вказівки по нормуванню витрат палива та теплової енергії на опалення житлових та громадських споруд, а також на господарсько-побутові потреби в Україні». Затверджено Держжитлокомунгоспом України 14.12.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text456/pg1.htm>
9. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.